آزمون فارسی (۳) کلاس دوازدهم آزمون پایانی نیم سال نخست تعداد صفحات: ۶ صفحه	به نام خداوند جان و خرد اداره آموزش و پرورش منطقه ۸ تهران **دبیرستان نمونه دولتی دانشمند**	پایه دوازدهم ریاضی و انسانی تاریخ آزمون ۱۴۰۴/۱۰/۶ زمان آزمون: ۹۰ دقیقه ساعت آزمون: ۸ صبح

«پاسخ های خویش را در پاسخ نامه بنویسید»

الف) قلمرو زبـانـی (۷ نمره)

۱)معادل معنایی واژه های« **بنان - تاک – خشمگین - چپاول** »را در اشعار زیر بیابید.(انمره)

- همّت هزاربار از آن سخت تر زند — ضربت، که شیر شرزه و شمشیر آبدار (سعدی)
- گر به باغ اندر نباشد ارغوان و شنبلید — برگ زر باشد چنین و آب رز باشد چنان (امیرمعزّی)
- انگشت مکن رنجه به درکوفتن کس — تا کس نکند رنجه به درکوفتنت مشت (رودکی)
- بستاند ای سرو سهی! سودای هستی از رهی — یغما کند اندیشه را، دور از بداندیشم کند (رهی معیّری)

۲)در بیت و عبارت زیر دو واژهٔ هم معنی بیابید. (۲۵/. نمره)

الف-چون گشت زمین ز جور گردون — سرد و سیه و خموش و آوند

ب-غرق در این دریای سبز معلّقی که بر آن مرغان الماس پر، تک تک از غیب سر می زنند.

۳)معنی واژه های مشخص شده را بنویسید.(۷۵/. نمره)

الف- اگر دست همّت بداری ز کار — گدا پیشه خوانندت و پخته خوار (سعدی)

ب- گر فراقت نکُشد جان به وصالت بدهم — تو گرو بردی اگر جفت و اگر **طاق** آید (سعدی)

ج- چنین گفت خسرو به **دستور** خویش — که کاری دراز است ما را به پیش (فردوسی)

۴)در عبارت زیر«**نادرست های املایی**» را بیابید وشکل درست هرکدام را بنویسید.(۵/. نمره)

« چنین گوید بُرزویه ، مقدّم اطبّای پارس،که ..... در کتب طب آورده اند که فاضلترِ اطبّا آن است که بر معالجت از جهت ذخیرت آخرت مواظبت نماید، که به ملازمت این سیرت نصیب دنیا هرچه کاملتر بیابد و ..... چنان که غرَض کشاورز در پراکندن تخم دانه باشد که قوت اوست. امّا کاه که علف سطوران است به طبَع آن حاصل آید. درجمله بر این کار اقبال تمام کردم و هرکجا بیماری نشان یافتم که در وی امید صحّت بود معالجت او بر دست گرفتم.» (کلیله و دمنه)

۵) شکل درست واژه های داخل پرانتز را در جای مناسب بگذارید. (۵/ نمره)

الف- با این که سخن به لطف آب است کم گفتن هر سخن ..... است **(ثواب/ صواب)** (نظامی)

ب- سنایی گر سنا دارد ز علم ایزدی دارد تو دین و علم ایزد جوی تا چون او ..... یابی **(ثنا/ سنا)** (سنایی)

۶) با توجه به عبارت زیر به پرسش ها پاسخ دهید:

«آب جیحون فرو نشست، ریگ آموی پرنیان شد، بوی جوی مولیان مدهوشم کرد»

الف)معنی واژهٔ**«پرنیان»**را بنویسید.(۲۵/ نمره)

ب)در عبارت،**«مفعول»**را بیابید.(۲۵/ نمره)

ج)یک گروه اسمی با **«وابستهٔوابسته»**بیابید و با رسم **نمودار** پیکانی نامگذاری کنید.(۵/ نمره)

۷)در عبارت زیر**«وابسته های وابسته»**را بیابید و نوع هرکدام را ذکر کنید. (۵/ نمره)

«...آسمان،تفرّجگاه مردم کویر است...امسال که رفتم دیگر سر به آسمان بر نکردم و همه چشم در زمین که اینجا می توان چند حلقه چاه عمیق زد و آنجا می شود چغندرکاری کرد ! و دیدارها همه بر خاک و سخن ها همه از خاک!»

۸)در عبارت زیر،**«بدل»**(گروه بدلی)را بیابید و بنویسید.(۲۵/نمره)

«من آن شب، پس از گشت و گذار در گردشگاه آسمان، تماشاخانهٔ زیبا و شگفت مردم کویر فرودآمدم و بر روی بام خانه، خسته از نشئهٔ خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم.»

۹)موارد **حذف** و **نوع** هرکدام را در اشعار زیر بیابید و بنویسید.(۵/ نمره)

الف)بگفت:از دل شدی عاشق بدین سان؟ بگفت:از دل تو می گویی، من از جان (نظامی)

ب)آیینهٔ نگاهت، پیوند صبح و ساحل لبخند گاه گاهت، صبح ستاره باران (شفیعی کدکنی)

۱۰) نقش دستوری **«مفعول»** در کدام بیت بیشتر است؟ (۲۵/ نمره)

الف-گفت: دیناری بده پنهان و خود را وارهان گفت: کار شرع،کار درهم و دینار نیست

ب-گفت: می باید تو را تا خانهٔ قاضی برم گفت: رو، صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست

۱۱)در بیت زیر تکواژهای مشخص شدهٔ**«ان»**، بیان گر چه مفهومی است؟نوع هرکدام را بنویسید(۵/ نمره)

«از جوانان پاکدامانی طمع کردن خطاست در بهاران آب ها در جویباران صاف نیست» (صائب)

۱۲)در عبارت زیر، نقش دستوری واژه های مشخص شده را بنویسید.(۵/ نمره)

«در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که خود را ایثارعشق کند.»

۱۳)در ابیات زیر، کاربرد معنایی فعل های مشخص شده را بنویسید. (۵/ نمره)

الف-بگفتا: جان فروشی در ادب نیست بگفت: از عشق بازان این عجب نیست

ب-زمین باغ و بستان را به عشق باد نوروزی بباید ساخت با جوری که از باد خزان آید

ب) قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱۴)در بیت زیر **«استعاره»** را مشخص کنید.(۲۵/ نمره)

«برکن ز بن این بنا که باید از ریشه بنای ظلم برکند»

۱۵)در بیت زیر، مورد مشخص شده بیانگر کدام آرایهٔ ادبی است؟(۲۵/ نمره)

«بگفتا: دل ز مهرش کی کنی پاک؟ بگفت: آن گه که باشم خفته در **خاک**»

۱۶)یک اثر منثور از**«عطّار نیشابوری»**نام ببرید.(۲۵/ نمره)

۱۷)در عبارت:«و دیدن صحرایی که **آواز پَر جبرئیل** در زیر غرفهٔ بلند آسمانش به گوش می رسد» قسمت مشخص شده،یادآور اثری از کیست؟(۲۵/ نمره)

۱۸)در کدام بیت آرایهٔ **«اسلوب معادله»** وجود دارد؟(۲۵/)

الف) زنده دارد مرد را آثار مرد بوی گُل باقی است چون گردد گلاب (نظیری نیشابوری)

ب) دست طلب چو پیش کسان می کنی دراز پُل بسته ای که بگذری از آبروی خویش (نظیری نیشابوری)

۱۹)آرایه های**«حُسن تعلیل»**و**«اسلوب معادله»**را در ابیات زیر مشخص کنید.(۵/ نمره)

الف)به این جهان ز عدم آمدن پشیمان است از آن همیشه گزد طفل شیرخوار، انگشت (سلیم تهرانی)

ب)صورت نبست در دل ما کینهٔ کسی آیینه هرچه دید فراموش می کند (سلیم تهرانی)

۲۰)در بیت زیر واژه های مشخص شده**«نماد»** چیست؟ (۵/ نمره)

«چون گشت **زمین** ز جور گردون سرد و سیه و خموش و آوند،

بنواخت ز خشم بر فلک مشت آن مشت تویی، تو ای دماوند»

۲۱)در بیت زیر یک آرایهٔ **«ایهام»**و یک **«استعاره»**بیابید. (۵/ نمره)

«آتش است این بانگ نای و نیست باد هرکه این آتش ندارد، نیست بادا»

۲۲)**«حُسن تعلیل»** بیت زیر را توضیح دهید.(۲۵/ نمره)

«تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دلبند»

۲۳)عبارت:**«از بیم عقرب جرّارهٔ قرن بیستم،ناچار شده به مارغاشیهٔ حکومت سرهنگ ها پناه ببرد.»**با کدام**«بیت»**تناسب دارد؟(۲۵/نمره)

الف)نیشِ عقرب نه از رهِ کین است اقتضای طبیعتش این است (سعدی)

ب)در خَم زلف تو آویخت دل از چاهِ زَنَخ(چانه) آه! کز چاه برون آمد و در دام افتاد (حافظ)

۲۴)در بیت:**«نی حریف هرکه از یاری برید پرده هایش پرده های ما درید»**.

شاعر با واژهٔ **«پرده»** چه آرایه ای آفریده است؟مشابه آن آرایه در کدام بیت از ابیات زیر آمده است؟(۵/نمره)

الف- آدمی در عالم خاکی نمی آید به دست عالمی دیگر بباید ساخت وز نو آدمی (حافظ)

ب- گر آمدم به کوی تو چندان غریب نیست چون من در آن دیار هزاران غریب هست (حافظ)

۲۵)در عبارت زیر کدام آرایهٔ مشهود است؟(۲۵/ نمره)

«همهٔ تبعیدی ها رها شدند و به ایل و عشیره بازگشتند و زندگی شیرین را از سر گرفتند.»

۲۶)جای خالی بیت را با واژگانی مناسب را پرکنید. (۲۵/ نمره)

..... اگر شودت منظر نظر زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی

۲۷)بیت زیر را با واژهٔ مناسب کامل کنید.(۲۵/ نمره)

پیش از من و تو بسیار بودند و ..... بستند دیوار زندگی را زین گونه یادگاران

الف)عهد ب)پیمان ج)نقش د)مهر

۲۸)بیتی از شعر«صبح ستاره باران»(شفیعی کدکنی)که «تضمینی از شعر سعدی»است، بنویسید. (۵/ نمره)

ج) قلمرو فکری(۸ نمره)

۲۹)پیام و مفهوم**«اشتیاق پایان ناپذیر عاشق»**از کدام بیت دریافت می شود؟(۲۵/ نمره)

الف)هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد هرکه بی روزی است روزش دیر شد

ب)نی حدیث راه پرخون می کند قصّه های عشق مجنون می کند

۳۰)عبارت:«**واصفان حلیهٔ جمالش به تحیّر منسوب**» با کدام بیت مفهوم مشترک دارد؟(۲۵/ نمره)

الف)آستین بر روی و نقشی در میان افکنده ای خویشتن پنهان و شوری در جهان افکنده ای

ب)هیچ نقّاشت نمی بیند که نقشی برکشد وآن که دید از حیرتش کِلک از بنان افکنده ای (سعدی)

۳۱)مفهوم مشترک عبارت و بیت زیر را بنویسید.(۲۵/ نمره)

الف)سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل ها افزون آید.

ب)آن جا که عشق خیمه زند جای عقل نیست غوغا بوَد دو پادشه اندر ولایتی (سعدی)

۳۲)در عبارت:«**هرکه عاشق نیست، خودبین و پرکین باشد...**»نویسنده شرط عاشقی را در چه می داند؟(۲۵/ نمره)

۳۳)پیام مشترک دو بیت زیر چیست؟ (۲۵/ نمره)

الف)سخن عشق نه آن است که آید به زبان ساقیا مِی ده و کوتاه کن این گفت و شنفت (حافظ)

ب)این مدّعیان در طلبش بی خبرانند کان را که خبر شد خبری باز نیامد (سعدی)

۳۴)در بیت زیر، شاعر«**شرافت و سرافرازی**»را در چه می داند؟(۲۵/ نمره)

«جامه ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است»

۳۵)شاعر در بیت زیر،«**والی**» را با چه صفتی معرفی می کند؟(۲۵/ نمره)

«گفت:نزدیک است والی را سرای، آن جا شویم گفت:والی از کجا در خانهٔ خمّار نیست»

۳۶)پیام و مفهوم نهایی بیت زیر را بنویسید. (۲۵/ نمره)

«گفت:آگه نیستی کز سر درافتادت کلاه گفت:در سر عقل باید، بی کلاهی عار نیست»

۳۷)مفهوم و مقصود عبارت:«**امپراطوری های بزرگ هم مانند آدم های ثروتمند، معمولاً از سوءِ هاضمه می میرند**» چیست؟(۲۵/ نمره)

۳۸)عبارت:«**هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش/بازجوید روزگار وصل خویش**» با کدام بیت پیام مشترک دارد؟(۲۵/ نمره)

الف)ما به فلک بوده ایم، یار ملَک بوده ایم باز همان جا رویم جمله که آن شهر ماست

ب)گوهر پاک از کجا، عالم خاک از کجا بر چه فرود آمدیت، بار کنید این چه جاست (مولوی)

۳۹)از دو بیت زیر چه **مفهوم مشترکی** می توان دریافت کرد؟(۲۵/ نمره)

الف)در عشق کسی قدم نهد، کش جان نیست با جان بودن به عشق در سامان نیست

ب)بگفت: آن جا به صنعت در چه کوشند؟ بگفت: اندُه خرند و جان فروشند

۴۰)در بیت زیر، چه کسی از دیدگاه خردمندان «**محترم**»نیست؟(۲۵/. نمره)

«در پیشگاه اهل خرد نیست محترم هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت»

۴۱)«**لزوم داشتن پیر و راهنما**» از کدام بیت دریافت می شود؟ (۲۵/. نمره)

الف)قطع این مرحله بی همرهی خضر مکن ظلمات است بترس از خطر گمراهی (حافظ)

ب)نه عمر خضر بماند نه مُلک اسکندر نزاع بر سر دنیی دون مکن درویش (حافظ)

۴۲)عبارت زیر،چه مفهوم و پیامی را تداعی می کند؟ (۲۵/. نمره)

«شاهین تیزبال افق ها بودم، زنبوری طفیلی شدم و به کنجی پناه بردم!»

۴۳)از شعر زیر، کدام مفهوم واژهٔ «**همّت**»دریافت می شود؟(۲۵/. نمره)

«هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت آری نداشت غم، که غم بیش و کم نداشت»

۴۴)با توجه به بیت زیر، شاعر چه کسی را می جوید؟ (۲۵/. نمره)

«سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق»

*** معنی روان عبارت ها و بیت های زیر را به نثری ساده و شیوا بنویسید:**

۴۵)حیات از عشق می شناس و ممات بی عشق می یاب. (۵/. نمره)

۴۶)یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می زد. (۵/. نمره)

۴۷) شهر و گیر و دار شهر را رها کرد و چشم ها را منتظر گذاشت. (۵/. نمره)

۴۸)هر نفسی که فرو می رود ممدّ حیات است و چون برمی آید، مفرّح ذات. (۵/. نمره)

۴۹) برکش ز سر آن سپید معجر بنشین به یکی کبود اورند (۵/. نمره)

۵۰) کز نیستان تا مرا ببریده اند در نفیرم مرد و زن نالیده اند (۵/. نمره)

۵۱)دل گرمی و دم سردی ما بود که گاهی مردادمه و گاه دی اش نام نهادند (۵/. نمره)

۵۲)نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی نتوان شبهِ تو گفتن که تو در وهم نیایی (۵/. نمره)

«سایه پرورد مهر، بخشایشگر، بخشنده باشید! - مصدق»